

Analýza strategických dokumentů ITS na Maltě

1. Současný stav znalostí ITS (strategické dokumenty ITS, hodnocení C-ITS)

The National ITS Action Plan for Malta (2012)

Národní akční plán uvádí informace o stavu a plánech ITS v dokumentu strukturovaném dle doporučení Směrnice ITS a Easyway. Transport Malta, státní orgán odpovědný za plánování a regulaci letecké, námořní a pozemní dopravy, byl pověřen koordinací zavádění ITS do roku 2020. První fáze akčního plánu ITS pokrývá období od 2013-2017, druhá fáze období 2018-2020.

Inovace v řízení dopravy pomohou zvýšit udržitelnost dopravy, což znamená účinný, čistý, bezpečný a bezproblémový dopravní systém. Změna zaměření státních dopravních politik za účelem dosažení bezpečné a udržitelné mobility se časově shodovala s místním zavedením informačních a komunikačních technologií ITS do silniční dopravy. Začalo se vytvářet množství provozních a cestovních dat, které mohou být využity pro výzkum a vývoj dopravního systému.

Maltský akční plán ITS je strukturován do pěti klíčových pilířů ve formě základních otázek, které byly použity při stanovování priorit evropských prioritních oblastí a akcí při plánování zavádění ITS v národním kontextu. Struktura přijatá pro určování národních prioritních oblastí a akcí je do značné míry založena na pokynech vypracovaných v rámci programu EasyWay pro klíčové služby ITS. Fáze 1 (2013-2017) nasazení ITS na Maltě zahrnuje stanovení základů pro národní rámec ITS.

Proces výběru akcí a opatření uvedených v akčním plánu ITS na období 2013-2017 byl proveden na základě důkladného relativního posouzení podle úrovně důležitosti a priorit Malty. Cíle byly stanoveny do Maltské národní dopravní strategie na období 2014-2020; specifické střednědobé cíle a cíle v pilotním projektu MODUS. Cíle dopravní politiky na vysoké úrovni, kde zavádění ITS hraje důležitou roli, jsou bezpečnostní a ekologické. Struktura úrovně hodnocení (tři úrovně) pro priority byla převzata z pokynů EasyWay a místy upravena.

Financování zavedení ITS na Maltě pochází z kombinace státních fondů, fondů ERDF a soukromých investic. To zahrnuje pokračující závazky v oblasti rozvoje ITS, které má soukromý sektor přijmout prostřednictvím koncesních smluv s vládou (zejména veřejná osobní doprava, řízený vjezd vozidel, síť rychlostních kamer) a využívání státních fondů se spolufinancováním EU.

2. Vybrané důležité projekty/opatření (Best practices)

Popis aktivit v jednotlivých prioritních oblastech z roku 2012 není již aktuální. Proto je zde uveden jen seznam projektů (2012): CVA - Řízení vjezdu vozidel, Veřejná doprava, FEVs - Plně

elektrická vozidla, PTM - Veřejný systém pro vozidla taxi a jejich monitorování a Sít rychlostních kamer.

ITS Progress Report 2017 popisuje aktualizaci prioritních oblastí a akce, z nichž souhrn je uveden níže.

Souhrn Prioritní oblasti 1: Optimální využití dat o silniční síti, dopravním provozu a cestování

Akce 1.2 Definice postupů pro poskytování dopravních a cestovních informačních služeb v reálném čase pro celou EU: Projekt SMITHs mimo jiné poskytuje platformu ITS, která je doménou národního přístupového bodu (NAP), s přímým přístupem k relevantním datům o dopravním provozu a cestování. NAP přešel na platformu ITS v NTCC v Sa Maison Facility a je plně funkční od roku 2018.

Akce 1.3 Optimalizace sběru a poskytování údajů o silnicích a provozních plánech, dopravních předpisů a doporučených tras (zejména u těžkých nákladních vozidel): TM portál GIS integroval do platformy ITS na NTCC. Plně funkční v roce 2019.

Akce 1.4 Definice specifikací pro data a postupy pro bezplatné poskytování minimálních všeobecných dopravních informačních služeb: Stav viz akce 1.2.

Akce 1.5 Podpora rozvoje státních multimodálních plánovačů cest od dveří ke dveřím, s náležitým přihlédnutím k alternativám veřejné dopravy a jejich propojení v celé Evropě: Projekt SMITHs se zabýval výstupem národní mobilní cestovní informační služby (MTIS), která je základem národního plánovače cest.

Souhrn Prioritní oblasti 2: Návaznost služeb ITS v oblasti řízení provozu a nákladní dopravy

Akce 2.1 Definice souboru společných postupů a specifikací k zajištění kontinuity služeb ITS pro osobní a nákladní dopravu v dopravních koridorech a v městských / meziměstských regionech: Malta čeká na Komisi s definicí postupů a specifikací. Plánování nouzových služeb je dokončeno od roku 2016. Rozhraní, řízení dopravy a plánování cesty jsou vypracovány od roku 2017.

Akce 2.2 Identifikace služeb ITS, které mají být nasazeny na podporu nákladní dopravy (eFreight), a vývoj vhodných opatření pro postup od koncepce k realizaci: Čeká se na další sdělení Komise. Malta již používá podobná mobilní zařízení ITS na služby veřejné osobní dopravy a pro nová vozidla taxi. Jakmile bude tato akce definována, budou zahájeny konzultace se zúčastněnými stranami.

Akce 2.3 Podpora širšího nasazení aktualizované multimodální evropské architektury ITS Framework pro inteligentní dopravní systémy a definice rámcové architektury ITS pro mobilitu městské dopravy: Pokud jde o parkování, Malta v současné době přezkoumala politiku parkování automobilů. Inteligentní parkování zahrnující infrastrukturu smart nabíjení FEV je již implementováno. Architektura ITS byla řešena projektem SUMMITS I a

implementací platformy ITS v NTCC. Zmíněný integrovaný přístup je fyzicky centralizován na NTCC.

Akce 2.4 Implementace interoperability elektronických systémů pro výběr mýtného: Malta neprovozuje elektronické mýtné systémy.

Souhrn Prioritní oblasti 3: Aplikace ITS pro bezpečnost silničního provozu a jeho ochranu před vnějšími hrozbami

Akce 3.1 Podporovat zavádění pokročilých asistenčních systémů pro řidiče a systémů ITS souvisejících s bezpečností a zabezpečením: Tato akce se nevztahuje na Maltu, protože zde nejsou žádní výrobci automobilů, a proto má Malta na tuto akci malý vliv.

Akce 3.2 Podporovat prováděcí platformu pro harmonizované zavádění celoevropského systému eCall: Malta je signatářem memoranda o porozumění eCall. Malta má Národní centrum pro řízení dopravy, kde je umístěna služba eCall kvůli výhodné integraci s dalšími složkami.

Akce 3.3 Vývoj regulačního rámce pro bezpečné palubní rozhraní člověk-stroj a integrace přenosných zařízení: Malta má (bez výrobců vozidel) malou kontrolu nad touto akcí; čeká na další sdělení Komise.

Akce 3.4 Vývoj vhodných opatření včetně pokynů pro osvědčené postupy týkající se dopadu aplikací a služeb ITS na bezpečnost a pohodlí zranitelných účastníků silničního provozu: Malta začleňuje opatření a osvědčené postupy.

Akce 3.5 Vývoj vhodných opatření, včetně pokynů pro osvědčené postupy týkající se bezpečných parkovacích míst pro nákladní a užitková vozidla a telematicky ovládaných parkovacích a rezervačních systémů: Opatření se na Maltu nevztahuje, protože maximální vzdálenost na ostrovech Malty je menší než 50 km. Podaný projekt Marsa však měl zahrnovat parkovací zařízení pro spedice.

Souhrn Prioritní oblasti 4: Propojení vozidla s dopravní infrastrukturou

Akce 4.1 Přijetí otevřené architektury platformy ve vozidle pro poskytování služeb a aplikací ITS, včetně standardních rozhraní: Malta čeká na další sdělení Komise, ale tímto směrem již směřuje.

Akce 4.2 Vývoj a hodnocení systémů spolupráce s ohledem na definici harmonizovaného přístupu; posouzení strategií zavádění, včetně investic do inteligentní infrastruktury: Malta čeká na další sdělení Komise.

Akce 4.3 Definice specifikací pro komunikaci infrastruktura-infrastruktura (I2I), vozidlo-infrastruktura (V2I) a vozidlo-vozdilo (V2V) v kooperativních systémech: Malta čeká na další sdělení Komise, pokud jde o V2I a I2I. Pokud jde o V2V, Malta nemá na svém území zřízen žádný automobilový průmysl, takže touto cestou nesměřuje.

Akce 4.4 Definice mandátu pro evropské normalizační organizace k vývoji harmonizovaných norem pro provádění ITS, zejména pokud jde o kooperativní systémy: Malta čeká na další sdělení Komise.

Prioritní oblast 5: Bezpečnost údajů a jejich ochrana a otázky odpovědnosti

Akce 5.1: Posoudit aspekty bezpečnosti a ochrany osobních údajů související s nakládáním s údaji v aplikacích a službách ITS a navrhnout opatření v plném souladu s právními předpisy Společenství: Malta čeká další sdělení Evropské komise.

Akce 5.2 Řešit otázky odpovědnosti týkající se používání aplikací ITS, zejména v bezpečnostních systémech vozidel: Malta čeká další sdělení Evropské komise.

Souhrn Prioritní oblasti 6: Evropská spolupráce a koordinace v oblasti ITS

Akce 6.1 Návrh právního rámce pro evropskou koordinaci celoevropského zavádění ITS: Malta provádí směrnici ITS a čeká na další sdělení Komise s návrhem větší koordinace mezi členskými státy.

Akce 6.2 Vývoj sady nástrojů pro podporu rozhodování pro investiční rozhodování v aplikacích a službách ITS: Malta čeká na další sdělení Komise.

Akce 6.3 Vypracování pokynů pro veřejné financování z EU (např. TEN-T a strukturálních fondů) a národních zdrojů pro zařízení a služby ITS na základě posouzení jejich hospodářské, sociální a provozní hodnoty: Malta v čeká na přidělení evropských a národních zdrojů.

Akce 6.4 Zřízení specifické platformy pro spolupráci v oblasti ITS mezi členskými státy a regionálními / místními samosprávami na podporu iniciativ ITS v oblasti městské mobility: Malta plánovala zřízení platformy do roku 2018.

3. Závěry a doporučení pro ČR

Závěry 2012

Jednotlivé aktivity jsou většinou shrnuty pod zastřešující projekt MODUS. Prioritní oblasti jsou uvedeny. Zatímco časově jsou aktivity/projekty situovány, rozpočet jednotlivých akcí uveden není. Malta zdůrazňuje bezpečnost, ekologičnost a integraci řízení dopravy.

Co je výjimečné v porovnání s jinými zeměmi, je důraz kladený na metodiku Easyway pro akční plán. Co je pro ČR velice vhodné, je hodnocení priorit jednotlivých potřeb na tři úrovně dle Easyway: povinné/zakázané, doporučené/nedoporučené, bylo by dobré mít v provozu. Podporuje se přesun od individuální automobilové dopravy na jiné druhy včetně místní lodní dopravy. Protipovodňová opatření na opakovaně postižených místech jsou součástí plánů ITS.

Národní aktivity a iniciativy vhodné pro přenos znalostí do ČR jsou především zaměřeny na bezpečnost dopravy, řízení vjezdu vozidel do turisticky atraktivních center měst, využívání dat z taxislužeb pro další účely a dopravní opatření pro hrozící a probíhající povodně na silniční síti.

Závěry 2017

Malta popisuje ve zprávě z konce roku 2017 celkovou situaci v dopravě a ITS a je snadné získat přehled o probíhajících a plánovaných událostech, včetně jejich zdůvodnění a časování. Pro jednotlivé projekty nejsou uvedeny ani rozpočty, ani kontakty. Malta používá pro přehled popis všech aktivit dle Směrnice, včetně vyznačení těch, které nepodporuje jako nerelevantní nebo nepotřebné. V závěru každé prioritní akce jsou přehlednou tabulkovou formou uvedeny jednotlivé aktivity. Multimodalita je uváděna v souvislosti s přístavy a letištěm, osobní i nákladní dopravou. Ohledně KPI není v maltských dokumentech uvedeno nic, ale je zmíněn jednotný národní přístupový bod. Není zmíněn ani popis posuzování shody.

Doporučení pro ČR

- Plány rozvoje ITS a jejich aktualizace na Maltě jsou zcela v souladu s doporučeními EASYWAY. Některé aktivity dle směrnice ITS vůbec nejsou zahrnuty (specifika Malty jako ostrova a kvůli své velikosti), což je transparentně prohlášeno.
- Malta má implementaci ITS svázanou s dalšími aktivitami, jako jsou projekty infrastrukturní nebo podpora alternativní dopravy a podobně, což je velice vhodné pro státy menší velikosti. Malta vytvořila svůj Národní plán elektromobility a Národní strategie a akční plán cyklodopravy; tyto druhy dopravy na úrovni informací a dat souvisejí s ITS.
- Lze zvážit zveřejnění i aktivit, kde u nás činnosti (dosud) neprobíhají, aby byl umožněn celkový přehled o stavu, obdobně jako činí Malta.
- ITS jsou implementovány v souvislosti s novinkami v dopravě, jako carsharing nebo elektromobilita. Pro ČR je nezvyklá a zároveň inspirativní veřejná vodní doprava při pobřeží nebo lanovka pro veřejnou dopravu mezi přístavem a centrem Vallety.

4. Zdroje:

- The National ITS Action Plan for Malta (2012)
- Malta: ITS Progress Report 2017
- Projekt SMITHs pro doplnění informací z roku 2017:
<https://electromobility.gov.mt/en/Pages/SMITHS.aspx>
- Projekt STREETS pro doplnění informací z roku 2017:
<https://electromobility.gov.mt/en/Pages/SMITHS.aspx>

- Maltská vláda a její webové stránky pro strategie v dopravě:
<https://www.transport.gov.mt/strategies/strategies-policies-actions-1342>
- Malta National Electromobility Action Plan (2013):
<https://electromobility.gov.mt/en/Policies/Documents/The%20Malta%20National%20Electromobility%20Action%20Plan.pdf>
- National Cycling Strategy and Action Plan for the Maltese Islands (2018):
https://meae.gov.mt/en/Public_Consultations/MTI/Documents/TM%20National%20Cycling%20Strategy.pdf